

عنوان مقاله:

تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نهاد وقف در استان مرزی خراسان جنوبی

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان، دوره 12، شماره 1 (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسندگان:

مفید شاطری - استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه بیرجند

عمران راستی - استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه بیرجند

خلاصه مقاله:

چ وقف با کارکردهای متنوع خود و جایگاه ویژه اش در فرهنگ تشیع از جنبه های مختلف جامعه شناختی، اقتصادی، تاریخی، کالبدی، فرهنگی، سیاسی و غیره می تواند مورد بررسی قرار گیرد. موقوفات در تأسیس و تداوم حیات نهادها و مراکز دینی، مذهبی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی عام المنفعه تأثیر فراوانی داشته و منشأ اثرات فراوان بوده اند. در این پژوهش که به کمک شیوه اسنادی و با رویکردی تاریخی تهیه شده، سعی بر این بوده تا تأثیرات اجتماعی - فرهنگی وقف در دو بخش اثرات مستقیم و غیرمستقیم مورد کنکاش قرار گیرد. نتایج بازخوانی اولیه اسناد مربوطه، بیانگر تنوع کارکردی نهاد وقف و مصارف موقوفات در فرهنگ تشیع به طور عام و در محدوده مورد مطالعاتی، به طور خاص است و این ویژگی، نهاد وقف را در مذهب تشیع نسبت به وقف و موقوفات در سایر مذاهب، متمایز و ممتاز می سازد. پشتوانه مالی موقوفات ضمن تأثیرات مستقیم در حوزه های متعدد از جمله در حوزه بیان و نشر معارف دین اسلام و مذهب تشیع، به انسجام اجتماعی، افزایش امنیت اجتماعی و همدلی و همگرایی بیشتر در بین مردم، به خصوص در جامعه تشیع منطقه شرق ایران به عنوان یک منطقه مرزی، کمک مؤثری نموده است. نهاد وقف هم چنین با تحکیم، تثبیت و تقویت پایگاه های تشیع از جمله مساجد، حسینیه ها، مراسم مذهبی از قبیل عزاداری و تأسیس و اداره مدارس علوم دینی در خاور ایران به افزایش قلمرو مؤثر ملی در دوره حکومت های شیعی و حفظ و تقویت قلمروهای ژئوپلیتیکی و ایدئولوژیکی تشیع انجامیده است. Waqf with its various functions and its special position in the Shi'ite culture can be investigated from various aspects of sociological, economic, historical, physical, cultural, political, and so on. Waqf has been very influential in the establishment and continuity of institutions and religious, religious, cultural, economic, and social centers of the welfare community and has been the source of many influences. In this research, in a documentary and historical approach, it has been tried to investigate the effects of social and cultural Waqf in two parts of direct and indirect effects. The initial readings of the relevant documents indicate the functional diversity of the waqf institution and the expenditures of the endowments in the Shi'i culture, and in particular in the field of study. This feature distinguishes the waqf entity in the Shi'a religion in relation to waqf and endowments in other religions. The financial backing of the endowments, while having direct effects on issues such as the dissemination of the teachings of the religion of Islam and the Shiite religion, contributes significantly to social cohesion, increased social security and empathy and convergence among the people, especially in the Shia community of the eastern region as A borderland. Waqf also consolidates,

consolidates

an

...

کلمات کلیدی:

وقف، کارکردهای اجتماعی- فرهنگی، پایگاه های تشیع، خراسان جنوبی

Key Words: Waqf, Social-Cultural Functions, Shi'a Basis, South Khorasan

